

CALENDARUL POZITIVIST

DE

AUGUSTE COMTE

Autorul sistemelor de filosofie și de politică pozitive
și Intemeietorul Religiei Umanității.

L'Homme doit, de plus en plus
se subordonner à l'Humanité.
(Omul trebuie, tot mai mult, să se
subordoneze Umanității).

Potrivit pe românește cu o **introducere** despre calendare în general
și despre cel pozitivist sau științific în special

DE

Dr. P. ZOSIN

I A Ș I

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE N. V. ȘTEFANIU & Co.

1913

Anul 125 al erei pozitive

Calendrier
positiviste

par
Auguste Comte

Auteur des systèmes de philosophie et de politique positives
et Fondateur de la Religion de l'Humanité.

---

d'homme.....

Adapté en roumain avec une introduction sur les calendriers en
général et sur le calendrier positiviste en sciences et en particulier.

par
Le Dr P. Zosin

CALENDARUL POZITIVIST

DE

AUGUSTE COMTE

Autorul sistemelor de filosofie și de politică pozitivă
și Intemeietorul Religiei Umanității.

L'Homme doit, de plus en plus,
se subordonner à l'Humanité.

(Omul trebuie, tot mai mult, să se
subordoneze Umanității).

Potrivit pe românește cu o **introducere** despre calendare în general
și despre cel pozitivist sau științific în special

DE

Dr. P. ZOSIN

I A Ș I

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE N. V. ȘTEFANIU & Co.

1913

Anul 125 al erei pozitive

Acest calendar are menirea să trezească interesul ori-cui pentru valoroasa și vasta creațiune filosofico-științifică cunoscută supt denumirea de *pozitivism*.

Trăgîndu-și vișele din filosofia greacă, stimulat de a-vîntul Renașterii, alimentat de vestiți cugetători, învățați și filosofi, ca Bacon, Descartes, Leibniz, Hume, Diderot, Kant, Condorcet ș. a., pozitivismul și-a găsit cea mai înaltă expresiune în opera lui Auguste Comte și a discipolului și urmașului său Pierre Laffitte.

Pînă să înceapă a se traduce și produce și în romînește lucrări pozitivistice, indicăm pentru studiu persoanelor cari știu franțuzește următoarele opere:

AUGUSTE COMTE.

Cours de philosophie positive, 6 volume, la Société positiviste, rue Antoine Dubois, 2. Paris, 24 franci; sau la librăria Schleicher, Paris, 12 franci.

Acceaș operă rezumată în 4 volume de Emile Rigolage, în editura E. Flammarion, Paris, 3 fr. 80.

Discours sur l'esprit positif, 1 volum, la Société positiviste, 1 fr. 50; sau la Schleicher, 1 fr.

Système de politique positive, 4 volume, la Société positiviste, 16 franci.

Catéchisme positiviste, 1 volum, la Société positiviste, 3 franci.

PIERRE LAFFITTE.

Cours de philosophie première, 2 volume, la Société positiviste, 13 fr. 50.

Dr. ROBINET.

L'oeuvre et la vie d'Auguste Comte, 1 volum la Société positiviste, 10 franci.

La philosophie positive, 1 volum în „Bibliothèque utile”, Paris, 60 bani.

INTRODUCERE

Despre calendare în general și despre cel pozitivist sau științific în special

I

Prin *calendar* se înțelege un mod de împărțire și de socotire a timpului. Din cele mai vechi timpuri oamenii au avut nevoie să-și fixeze întâmplările și pentru acest scop să statornicească o calculare a timpului. În statornicirea acestor calculări este o mare parte de convenționalism; dar nu mai puțin este și o parte de îndreptățire naturală, de oarece într'altfel ar fi fost cu totul greu a se urma înainte tradițiunea unei calculări a timpului cu totul convențională.

Foarte de crezut este că cea dintâi măsură a timpului a trebuit să fie *ziua*, cuprinzând într'însa și noaptea, ca fiind un fenomen remarcabil în natură și repetindu-se statornic. Mai departe, fiind ziua luată ca un fel de unitate, în tendința de însumare a unităților, s'a încheșat *septămina* ca măsură de timp, însumind zilele, în număr de șapte, închinată soarelui, lunii și celor cinci planete, toate aceste șapte corpuri cerești fiind socotite în general ca planete, singurele ce se cunoșteau pe vremea astrolatriii, adică pe când oamenii se închinau la stele. Egiptenii ar fi făcut uz cei dintâi de această măsură de timp, care apoi s'a adoptat și de celelalte popoare vechi, de la cari au primit-o și

popoarele urmașe pînă la noi. Încît săptămîna s'a înărădăcinal în obicei pînă într'atîl c'a devenit aproape tot atît de intangibilă cași ziua.

„Egiptenilor le datorim după cît se pare, zice Ferdinand Hoefler (în a sa *Histoire de l'Astronomie*, la pagina 91 din edițiunea din 1873), numele celor șapte zile ale peri-oadei hebdomadare, în ordinea în care există și astăzi. Dar pentru ce să se fi dat celei dintăi zile a săptămîinii numele de Luni (*dies Lunae*); celei de a doua, a cel de Marți (*dies Martis*); celei a treia, a cel de Mercuri (*dies Mercurii*); celei a patra, a cel de Joi (*dies Jovis*); celei a cincea, a cel de Vineri (*dies Veneris*); celei a șase, a cel de Simbătă (*dies Saturni*); celei a șaptea, a cel de Duminică (*dies Solis*)? Căci ordinea aceasta nu era aceea a astronomiîi care orînduia planetele în ordinea următoare: Luna, Mercur, Venus, Soarele, Mart, Jupiter și Saturn. Dion Cassius ne-a dat cheia acestei enigme arătîndu-ne că Egiptenii împărțiseră ziua în patru părți, că fiecare din aceste părți era supt protecțiunea unei planete, și fie-ce zi se numea după planeta ce proteja cea dintăi parte. Iată de ce, bună oară, cea dintăi parte a zilei a doua a săptămîinii avînd de protector pe Mart, se chema *ziua lui Mart*, în loc de ziua lui Mercur; cea dintăi parte a zilei a treia avînd de protector pe Mercur se chema *ziua lui Mercur*, în loc de ziua Vinerii, și așa mai departe.

Intocmirea *lunilor* este mai firească, în raport cu împlinitul unui ciclu de faze lunare. Unele popoare, precum sînt Turcii, se țin cu totul după această socotire a timpului, schimbînd durata anilor numai ca să nu strice pe cea a lunilor, de unde se înțelege că-i nepotrivire între anul turcesc și anul popoarelor creștine.

Intocmirea *anului* este și mai firească, în raport cu împlinitul unei învîrtiri a pămîntului în juru soarelui; cea ce-a făcut ca popoarele cari au ca măsură de timp anul

solar, să prefacă durata lunilor după nevoia de completecare a anului, fără a se uita dacă luna de timp corespunde cu durata cel puțin aproximativă a fazelor lunare sau unei învîrtiri a lunii în jurul pămîntului. În felul acesta anul este adoptat de popoarele cele mai civilizate cari țin de calendarele julian sau ortodox și gregorian sau catolic.

II

Cam aceste sînt rațiunile firești ce-au călăuzit popoarele în formularea calendarelor lor, și, după cum au ținut a nu se abate de la o normă sau de la alta, de la lună sau de la soare, au decurs și anumite închegări ale calendarelor lor. Turcii țin, ca să zicem astfel, mai mult de calendarul lunar, pe cînd popoarele celelalte europene și americane țin de calendarul solar. Însă și turcii caută să aibă un număr de luni într'un an cît să nu se depărteze prea mult de anul solar, precum și celelalte popoare pomenite caută să aibă un număr de luni într'un an cît să nu se depărteze și de măsura lunară a timpului luate după fazele lunii.

Dintre popoarele străvechi, chinezii țin mai mult de calendarul lunar. La dînșii anul se compune din 12 sau 13 luni lunare: fie-care lună începe cu luna nouă și cea dintăi lună a anului este aceia în care soarele intră în semnul Peștilor din Zodiac. Cînd, în cursul unei luni, soarele nu intră într'uu semn al zodiacului, atunci se intercalează o lună suplimentară. De aceia la chinezi calendarul se preface în fie-care an; întocmirea lui este incredințată unei asociațiuni compusă din matematici supt presidența unui delegat, principe din curtea imperială. Asemenea nu-i mai puțin interesant a se ști că chinezii socotesc obișnuit timpul nu cu săptămîna, ci cu perioada de 60 de zile. Acum însă, cu întronarea noului regim republican, probabil că

chinezii vor adopta încet-încet calendarul european gregorian.

Indienii și egiptenii, din timpuri străvechi, țin mai mult de calendarul solar destul de bine socotit. Anul indian are 365 de zile și 6 ore, compunându-se din 12 luni: 4 cu câte 31 de zile, 3 cu câte 30 de zile și 5 cu câte 29 de zile, rămânând 6 zile complimentare cari se adăugesc în cursul anului, după mersul soarelui. Anul egiptean se împărțea într-o vreme în 36 decade; iar cele 5 zile complimentare se adăugeau la sfârșitul anului. Ziua în care, la fie-care patru ani, rămânea înapoi calendarul egiptean, se adăugi, supt Ptolomeu al III-lea, în secolul III înainte de Crist.

Singuri israeliții caută să împace cele două norme în întocmirea calendarului lor, dinșii ținând de calendarul luno-solar, ca să zicem așa. Anii lor au și 12 și 13 luni, împlinind un ciclu de 19 ani, dintre cari 12 ani cu 12 luni și 7 ani cu 13 luni, după care ciclu se repetă la fel anii cari se deosebesc în de ei cu câte o zi în plus sau în minus. Luna la israeliți, fiind întocmită după durata fazelor lunare, are 29 de zile și 12 ore; altminterea zilele le socotesc tot cu săptămîna. Acest calendar îl au evreii de la haldeenii, cari pentru precizarea eclipselor lunare și solare țineau samă de perioada numită *saros* (de la *sahara*, pe haldește, lună) generalizată peste tot orientul vechi, sau poate chiar că-l au mai degrabă de la grecii vechi, la cari se întrebuița aceeași perioadă supt numele de *ciclu melonian* atribuit, după unii, astronomului atenian Meton din secolul V înainte de Crist. „Ciclu sau anul lui Meton, zice Hoefler (în citata *Histoire de l'Astronomie*, pag. 123), era o *enea decaeteridă*, adică o perioadă de 19 ani lunari (mai exact 18 ani și 8 luni), dintre cari 12 erau cu 12 lunațiuni și 7 cu 13 lunațiuni, ceia ce făcea un total de 235 lunațiuni a câte 29 zile și $\frac{1}{2}$; anii intercalari erau al 3-lea, al 6-lea, al 8-lea, al 11-lea, al

14-lea, al 17-lea și al 19-lea. După 19 ani împliniți, aceleași faze ale Lunii trebuiau să revie într'aceiași zile ale anului, zile cu aceeași denumire. Era destul să se fi notat acele date în curs de 19 ani, spre a se ști dinainte pentru toate perioadele următoare de aceeași întindere". La creștini, în stabilirea anuală a serbătorilor paștelor cari se fixează după fazele lunii, se face și astăzi uz de ciclul melonian.

III

Calendarele întrebuițate astăzi de popoarele civilizate se trag din calendarul roman care a trebuit să sufere firește numeroase prefaceri. Anul roman era constituit la început din 10 luni, cuprinzând 304 zile. Și cum se observă curînd că lunile începeau a nu mai corespunde cu anotimpurile, spre a se reveni la potrivire, se mai adăugă 2 luni, ridicîndu-se anul la 355 de zile. Se înțelege că nici aceasta nu fu de-ajuns, și atunci, la fiecare doi ani, se mai adăugă și a 13-a lună care avea alternativ 22 și 23 de zile, ceea ce ridica anul în mijlociu la 366 de zile și 6 ore. Pontifii romani însărcinați cu întocmirea calendarului atît de instabil, mai încureau lucrurile, pe lîngă din necunoașterea fenomenelor astronomice, și intenționat din interes josnic, prelungind termenul funcționării favoriților lor și scurtînd pe acel al potrivnicilor.

Iuliu Cezar, după arătarea astronomului egiptean Sosigen, și spre a curma și scandalul acesta pontifical, hotărî, în anul 46 înainte de Crist, ca anul să fie, după indicațiunile de atunci astronomice, de 365 de zile și 6 ore, adică anul în deobște să se socotească 365 de zile împărțite la 12 luni, dintre cari 7 cu cîte 31 de zile, 4 cu cîte 30 și 1 cu 28; cît pentru cele 6 ore rămase de la fie-care an, constituînd tocmai o zi după 4 ani, hotărî să se adauge aceea zi, la fie-care al 4-lea an, la sfîrșitul lunii Februar, spre

a se socoti 366 de zile, numindu-se *an bisect*. Astfel întocmit calendarul iulian, dimpreună cu creștinismul ce-și deapănă pe zilele sale pomelnicul sfinților și mucenicilor săi, trecu moștenire la popoarele creștinate ce s'au ridicat pe ruinele vieții romane, păstrindu-se încă neschimbat la ortodocși: români, greci, ruși, sârbi, bulgari, ș. a.

În realitate însă, strict științific vorbind, după indicațiunile astronomice actuale, anul are 365 de zile, 5 ore, 48 de minute și 46 de secunde, timpul cătu-i trebuie pământului în învîrtirea lui împrejurul soarelui, ca să revie la punctul echinoctial. De unde rezultă că anul bisect încorporează citva timp ce în realitate nu-i revine și care timp, în interval de 400 de ani, face 3 zile și ceva încorporate, adică aproape o zi la un veac, mai exact la 128 de ani o zi încorporată și nesocotită pînă în veacul al XVI-lea.

Faptul trebuia să fie observat și relevat de învățați. Dar obișnuința și rutina se mențin, înfruntînd adevărul, pînă se ivește un om cu autoritate, fie genială, fie mai ales oficială cum fu atunci cazul, dispus a primi și a generaliza adevărul. Papa Grigore al XIII-lea curmă cu greșala calendaristică, poruncind ca ziua de 5 Octombrie 1582 din calendarul iulian să se dateze 15 Octombrie, calculîndu-se că pînă la data aceea se făcuseră 10 zile încorporate și nesocotite. Schimbarea aceasta prefăcu calendarul iulian în calendar gregorian, care, pe lingă țările cu directă influență papală fu adoptat în Franța la 10/20 Decembrie acelaș an, în Germania la 1584 pentru țările catolice și la 1600 pentru cele protestante; în Anglia la 1752 și în Japonia la 1873.

Dar și cu calendarul gregorian se face o minimă greșală prin socotirea unui număr rotund de zile după un șir de veacuri, căci în realitate nu se ajunge citva timp pentru deplină socotire a timpului la zi și la oră. Însă greșala aceasta este nemăsurat mai mică de cît la calendarul iulian.

deosebirea fiind abia de 2 zile și ceva la zece mii de ani de cea ce-ar trebui socotit în realitate; lucru ce negreșit, la timpul cuvenit, se va îndrepta. Astfel că se poate privi calendarul gregorian sau catolic, zis și de *stil nou* față cu cel iulian sau ortodox zis și de *stil vechi*, ca cel ce răspunde mai bine cu realitatea, ca cel mai științific pînă astăzi exceptînd inegala împărțire a zilelor pe luni și caracterul său cu totul religios. Cu calendarul catolic ar rivaliza numai cel persan care s'apropie într'atît de realitate că nu dă loc de cît la o greșală de o zi la aproape cinci mii de ani, socotindu-se 8 zile împlinite în seurgere de 33 de ani, iar nu în seurgere de 32 de ani cum vine în calendarul gregorian, derivat din substanța celui iulian, de unde și nevoia intermitentei lui corijări seculare.

IV

Dar dacă, în ce se atinge de socotirea cît mai exactă a timpului, s'au făcut schimbări în calendarul roman, în ce se atinge de împărțirea anului a prevalat tot norma statornică prin tradițiune și cerută de credințele religioase. Unele încercări, ce sub imperiul ideilor de emancipare socială și intelectuală din veacurile din urmă, s'au făcut tinzînd a modifica calendarul și în special a-i șterge caracterul său religios, au rămas fără rezultat.

Astfel cu întemeierea celui dintîi regim republican în Franța și calendarul se schimbă, constituindu-se din 12 luni a câte 30 de zile, plus 5 ori 6 zile complementare pentru împlinitul anului obișnuit ori bisect. Acest calendar republican începu să se socotească de la 22 Septembrie 1792, denumindu-se lunile: *Vendémiaire*, *Brumaire*, *Fri-maire*, *Nivôse*, *Pluviôse*, *Ventôse*, *Germinal*, *Floréal*, *Prairial*, *Messidor*, *Thermidor* și *Fructidor*. Fie-ce lună cu-

prindea trei decade, denumindu-se succesiv zilele fie-căreî decade: *primidi*, *duodi*, *tridi*, *quatridi*, *quintidi*, *sextidi*, *septidi*, *octidi*, *nonidi*, *decadi*. Cele 5 sau 6 zile complimentare erau închinat: virtuții, geniului, muncii, opiniunii, răsplății, și revoluției. În celelalte zile în locul sfinților se puseră: flori, fructe, legume, animale, metale, unelte, ș. a. m. d. Acest calendar dăinuî pînă la 1 Ianuar 1806, cînd se încheagă imperiul, și nu mai reveni cu reînțemeierea de mai lîrziu a regimurilor republicane.

Astronomul francez Camille Flammarion, cu vre-o zece ani în urmă, propuse ca fie-care a 3-a lună din cele 12, să aibă cîte 31 de zile, iar 8 să fie cu cîte 30 de zile; cea ce-ar însuma 364 zile, rămîind o zi care să se socotească, pentru anul obișnuit, deosebit de cuprînsul unei luni, ca fiind ziua anului; a doua zi ce mai vine în plus, pentru anul bisect, să se socotească de asemenea deosebit ca fiind ziua anului bisect; și tot astfel cu ziua ce se încorporează aproximativ la un veac, să fie socotită îndoit ca fiind ziua veacului; iar măsura curentă de timp rămîne tot săptămîna.

Despre alte încercări calendaristice, precum cea a lui Auguste Comte, n'am avut de cît date cu totul generice în anul 1906, cînd publicai în revista „Arhiva”, Anul XVII, No. 12, Decembre, o „ochire asupra calendarelor și un proiect de calendar” cuprînzînd date ce le-am revizuit și întregit acum. Atunci am pomenit despre calendarul pozitivist, după niște indicațiuni foarte succinte ce le avui la îndămînă, numai atîta că împarte anul în 13 luni, denumindu-le după numele marilor cugetători ai neamului omenesc: Moise, Omer, Aristotel, ș. a. fără să am o cunoștință mai deplină despre alcătuirea sa mai în amănunt.

Și atunci socotînd să împing la o formă și mai simplă alcătuirea calendarului propusei a se pastra înțelesul dat

de Flammarion — înțeles ce în realitate era dat de Auguste Comte precum se va vedea — zilelor ce trec peste 364, a că să fie socolite ziua anului în curs, ziua anului bisect și cea seculară fără să se cuprindă în lună și, după mine — aici m'am întâlnit gând în gând cu Auguste Comte — fără să se cuprindă *nici în septări nă*, putînd deveni ca niște mari serbători prin căder lor la răstîmpuri uniforme, cînd spiritul omenesc se poate complăce într'o recăutare a trecutului.

Septămîna, atît de intrată în moravuri, rămînînd ca măsura curentă de timp, cele 364 zile — și aici eugetul meu calca fără de știre pe urmele eugetului lui Comte — face tocmai 52 de săptămîni; și dacă stabilim să fie într'un an 13 luni — și mie cu totul alte motive sufletești îmi dădură acest număr, precum se va vedea — în loc de 12, atunci vin pentru o lună exact 28 de zile, fiind toate lunile egale și cuprinzînd fie-care tocmai 4 septămîni, fie-care lună începînd în întăia zi a primei sale septămîni și sfîrșînd în ultima zi a septămînei sale a patra, denumindu-se cu numărul de ordine: I, II, III, ș. a. m. d., anul putînd începe cînd se va crede mai cu cale: la 1 Ianuar sau 1 April, după stilul nou, ori în legătură cu vre-un fenomen astronomic periodic: la un echinocțiu sau la un solstițiu.

V

Mie ideia acestui proiect de calendar mi-a venit celînd *Viața lui Franklin* de Mignet, în care m'a interesat cu deosebire cele 13 precepte ale lui Franklin pentru formarea unei conduite în viață. Imi zisei atunci că fie-care din preceptele acele, în vederea educațiunii sufletești, ar putea forma obiectului meditațiunii și aplicațiunii în cîte o lună; numai că ar trebui să fie 13 luni în loc de 12. Și de ce n'ar fi? Socoteala îmi căzu ușor: 52 de săptămîni fac

tochmai 13 luni a câte 4 săptămîni, fie-care lună însumînd 28 de zile; ziua sau cele două zile rămase se vor socoli deosebit; acesta va fi *calendarul franklinian*, în care se vor denumi lunile succesiv cu numele pe rînd ale preceptelor lui Franklin. Ceva din „evreka“ a lui Arhimed îmi însenină cugetul și într-o conferință ce-o ținu la cercul didactic din Iași, pentru popularizarea acestui calendar, denumii chear lunile succesiv după preceptele lui Franklin: 1, *Cumpătare*; 2, *Tăcere*; 3, *Ordine*; 4, *Hotărîre*; 5, *Economie*; 6, *Muncă*; 7, *Sinceritate*; 8, *Dreptate*; 9, *Moderațiune*; 10, *Curățenie*; 11, *Liniște*; 12, *Castitate*; și 13, *Modestie*. Cît pentru pomelnicul ce socoteam a-l depana pe zilele calendarului meu, urma să-l întocmesc cu timpul din numele ilustre, statornicindu-le ziua după data nașterii sau morții.

Asemănarea dintre proiectul meu de calendar și calendarul pozitivist, putea sări în ochii ori-cui, și dacă n'am fost învinuit pînă astăzi de plagiat, aceasta este o dovadă, pe de o parte, că la noi mișcarea culturală este foarte redusă; iar, pe de alta, că incitațiunea ce o idee emisă o produce, este foarte slabă, de nu chear nulă. Dintre celtorii lucrării mele din „Arhiva“ și dintre ascultătorii mei cel puțin, n'a fost nici unul care să fi știut ceva mai mult de cît mine despre calendarul pozitivist; într'atît de restrînsă este cultura ce se capătă în școală și într'atît de insuficientă și cultura ce se pretinde a se dobîndi autodidactic după accea. În cît s'au putut scurge peste cinci ani de zile de la publicarea proiectului meu de calendar fără ca cineva să se fi sesizat de ceia ce acum voi releva singur. Din cazul meu se pot scoate un învățămînt și o constatare: anume, că autorul însuș trebuie să fie cu mare grijă de lucrarea lui, că mai ales în țara noastră serisul doar dacă mai tîrziu va fi luat în samă, mai tîrziu cînd n'ai mai fi pe lume și cînd s'ar putea interpreta cu

totul în paguba numelui și valorii, ce realmente le-ai avea, întâmplătoarele scăpări și neajunsuri ce scrisu-ți va fi prezentat. Căci iată cazul meu.

În anii din urmă delindu-mă la studiul filosofiei pozitive, printre alte publicațiuni ce-mi procurai de curind fu și calendarul pozitivist al lui Auguste Comte, procurat cu gândul de-a-mi întregi cunoștințele despre calendar și într-o cîtva interesat de împărșirea anului pozitivist în 13 luni, fără să-mi fi trecut nici-un moment prin minte că proiectul meu de calendar constituia chiar scheletul calendarului pozitivist, mai puțin cu semnificarea zilei seculare ce nu putea fi în dezbateri pe vremea marelui filosof francez.

Pe dată simții greutatea năpastei ce-ar fi putut cădea asupra-mi, dacă cineva s'ar fi sesizat de faptul acesta. Așa că, dacă, pe de o parte, mă alintă într-o cîtva mulțămirea de-a fi putut concepe prin mine singur o idee ce nu mai puțin pune în mare lumină pe vajnicul filosof francez; pe de altă parte, slaba și poate chiar nula înrîurire ce-aș fi putut avea de-a face să fie crezut adevărul, mărturinsindu-l după ce aparențele toate s'ar fi îndreptat împotriva-mi, m'a cam tulburat. Oricît conștiința adevărului te-ar susține; însă nu mai puțin te costă văzîndu-te în neputință de-al face evident.

Astfel am constatat, și o mărturisesc cu o multiplă satisfacțiune, că proiectul meu de calendar prezenta adevăratul scheletul calendarului pozitivist. Cazul acesta ilustrează faptul ajungerii la una și aceeași încheiere, cînd preocupările, fără numai-de-cît a se ști în de ele, sînt deopotrivă și în aceeași ordine de idei. Și acum, cînd proiectul meu nu mai poate prezenta nici-un interes fără de cît acel psihologie arătat, nu-mi rămîne de cît să mă îndrept cu toată ardoarea către calendarul pozitivist, ca să-i arăt însămnătatea capitală și să-l recomand atențiunii și folosinței tuturor.

În corelațiune cu încheierea magistrală a filosofiei pozitive, Auguste Comte privind năzuințele intelectuale ale omenirii, a pus, cu aceeași pătrundere și prodigiozitate de muncă, și bazele unei politici pozitive, pentru-ca finalmente, privind și înclinațiunile sentimentale ale omenirii, să ajungă a înlocui cultul nebulos și abstract al divinității prin cultul pozitiv și concret al umanității. întocmind și un calendar care se corespundă scopului acestei religii noi.

Negreșit că unei faze atât de considerabile în domeniul cugetării omenesci, trebuia să i se fixeze și începutul ei formal în timp, Auguste Comte socotindu-se numai ca relevatorul acestei ere noi, iar nici cît ca creatorul ei. Drept care el n'a ambiționat a se data era nouă de la el: ci, considerîndu-se numai ca simplu cercetător al ei, i-a fixat începutul la *1 Ianuar 1789*, data căderii formale, în Franța și de-acolo prăbușirea în întreaga Europă, a regimului feudal și data începerei formale a regimului modern liberal.

Vorbînd de acest moment capital în *Discours d'ouverture du cours sur l'histoire générale des sciences* la Collège de France, în 26 Mart 1892, Pierre Laffitte, urmașul în filosofie al lui Auguste Comte, zice: „E o stare cu totul nouă în istoria lumii, și pe care spiritele cele mai îndrăznele abia îndrăzneau s'o întrevadă înainte de 1789. Tocmai acest an memorabil deschide o eră într'adevăr nouă pentru omenire; căci Franța n'a făcut alta de cît să ia inițiativa pentru genul omenesc. Se înțelege, de aici, cum Auguste Comte a putut să ia pe 1789 ca *origina* timpurilor”.

În deosebire de calendarele tradiționale, calendarul pozitivist este împărțit pe 13 luni și 52 de săptămîni cu una

sau două zile complimentare în felul arătat, denumindu-se lunile cu numele a 13 genii luați din diverse timpuri și de la diverse neamuri, fie-care nume simbolizind pentru luna sa și o epocă culturală a omenirii, așa că anul în decurgerea lui chintesențiază spiritualmente omenirea însăși în dezvoltarea și desfășurarea conștiinței ei. Astfel s'au denumit lunile succesiv: 1, **Moise** simbolizind *teocrația inițială*; 2, **Omer**, *poezia veche*; 3, **Aristotel**, *filosofia veche*; 4, **Arhimed**, *știința veche*; 5, **Cezar**, *civilizațiunea militară*; 6, **Sfântu-Pavel**, *creștinismul (catolicismul)*; 7, **Carol-cel-Mare**, *civilizațiunea feudală*; 8, **Dante**, *epopeia modernă*; 9, **Gutenberg**, *industria modernă*; 10, **Shakespeare**, *drama modernă*; 11, **Descartes**, *filosofia modernă*; 12, **Frederic-cel-Mare**, *politica modernă*; și 13, **Bichat**, *știința modernă*; și pe toate zilele depășind, potrivit înțelesului lunii respective, una sau și două dintre figurile ce s'au strădănit mai mult pentru cultura și civilizațiunea omenească, duminecele consacrandu-se în special pionierilor celor mai vajnici. De asemenea și zilelor săptămânii Auguste Comte li dădu nume semnificative; astfel pentru Luni închipui denumirea *maridi*, în înțelesul de măritiş sau căsătorie, Marți *patridi* (paternitate), Mercuri *filidi* (filiațiune), Joi *fratridi* (fraternitate), Vineri *domidi* (domesticitate), Simbătă *matridi* (iubire, maternitate), și Duminică *humanidi* (umanitate). Ziua complementară a anului e consacrată *morșilor*, iar cea bisextilă e consacrată *femeilor sfinte*. Cîl pentru ziua seculară de care ne-am ocupat, aș fi de părere, în spiritul calendarului pozitivist, ca să fie închinată lui *Auguste Comte* însuș spre universală serbătorire, ca celui pînă astăzi mai profund cugetător și mai mare orientator al omenirii, pe lingă obișnuita comemorare a sa anuală.

Fată de discordanța calendarelor astăzi în ființă cari se mențin din considerațiuni religioase și pînă ia un punct

și naționale, punindu-se chestiunea întocmirii unui calendar cât mai simplu care să înlesnească universalmente legăturile dintre oameni, nu vedem ce calendar s'ar putea propune care să fie mai simplu și mai presus ca înțeles cultural și umanitar de cât calendarul pozitivist. De aceea trebuie popularizat și întrebuițat în ori-ce ocaziune spre a intra în obicei, că doar obiceiul a consacrat și pe celelalte calendare, cu atât mai mult cu cât o simplă alăturare numerolată și nominală a lunilor, săptămânilor și zilelor celorlalte calendare, îngăduie ușor determinarea datei de la calendarul pozitivist la celelalte, ori de la aceste la calendarul pozitivist.

Pentru veacul al XX-lea creștin în care ne găsim, anul pozitivist se stabilește ușor adăugînd suma anilor pozitivisti pînă la încheiatul veacului trecut, adică numărul 112, la numărul reprezentat de ultimele două cifre ale anului în curs. Astfel pentru anul curent, 1912, anul pozitivist este 124, derivat prin: $112 + 12 = 124$. Data de zi se stabilește după corespunderea ce se indică pe tablele parelele calendaristice ad-hoc, sau printr'o simplă socoteală, împărțind totalul zilelor, după stilul nou, de la începutul anului prin 28: citul arată numărul lunilor trecute, iar restul indică data pozitivistă a luni curente. Denumirea zilei din săptămîină se stabilește, știind că ori-ce lună începe cu o Luni și se termină cu o Duminică, pufînd numai în unii ani, cum este anul acesta, să coincidă denumirile cu cele ale zilelor celorlalte calendare, de oarece zilele complimentare, tocmăi pentru regularitatea calendarului pozitivist, precum am arătat, sînt extra septămînale, și puse de Auguste Comte la sfîrșitul anului.

Dr. P. ZOSIN

IASI 26 Februar (10 Martie 1912.
(*Humanidi 11 Aristotel 124*)

MOISE

17

Stil Po- zitivist	I-a LUNĂ TEOCRATIA INIȚIALĂ		St. occi- dental (Catolice)		Stil oriental (Ortodox)		
			Jan.	An. bis.	ee.	An. bis.	
			1	L.	Prometeu	<i>Cadmus</i>	1
2	M	Hercule	<i>Tescu</i>	2	2	20	20
3	M	Orfeu	<i>Tiresias</i>	3	3	21	21
4	J	Ulise		4	4	22	22
5	V	Licurg		5	5	23	23
6	S	Romulus		6	6	24	24
7	D	NUMA		7	7	25	25
<hr/>							
8	L	Belus	<i>Semiramida</i>	8	8	26	26
9	M	Sesostris		9	9	27	27
10	M	Manu		10	10	28	28
11	J	Cirus		11	11	29	29
12	V	Zoroastru		12	12	30	30
13	S	Druizii	<i>Ossian</i>	13	13	31	31
14	D	BUDA		14	14	—	1 1
<hr/>							
15	L	Fo-Hi		15	15	—	2 2
16	M	Lao-Tseu		16	16	—	3 3
17	M	Meng-Tseu		17	17	—	4 4
18	J	Teocrații Tibetului		18	18	—	5 5
19	V	Teocrații Japoniei		19	19	—	6 6
20	S	Manco-Capac	<i>Tamehamea</i>	20	20	—	7 7
21	D	CONFUCIUS		21	21	—	8 8
<hr/>							
22	L	Abraam	<i>Josef</i>	22	22	—	9 9
23	M	Samuel		23	23	—	10 10
24	M	Salomon	<i>David</i>	24	24	—	11 11
25	J	Isaia		25	25	—	12 12
26	V	Sf. Ioan Botezătoru		26	26	—	13 13
27	S	Harun-al-Rașid	<i>Abderam III</i>	27	27	—	14 14
28	D	MAHOMET		28	28	—	15 15

OMER

Stil Po- zitiv	II-a LUNĂ POEZIA ANTICĂ		St. occi- dental (Catholic)		Stil oriental (Ortodox)		
			Ian.	An. bis.	Ian.	An. bis.	
1 L	Hesiod		29	29	16	16	
2 M	Tirteu	<i>Safo</i>	30	30	17	17	
3 M	Anacreon		31	31	18	18	
4 J	Pindar		—	1	1	19	19
5 V	Sofocle	<i>Eurupid</i>	2	2	20	20	
6 S	Teocrit	<i>Longus</i>	3	3	21	21	
7 D	ESHIL		4	4	22	22	
Februar							
8 L	Scopas		5	5	23	23	
9 M	Zeuxis		6	6	24	24	
10 M	Ictinus		7	7	25	25	
11 J	Praxitel		8	8	26	26	
12 V	Lisip		9	9	27	27	
13 S	Apelles		10	10	28	28	
14 D	FIDIAS		11	11	29	29	
Martie							
15 L	Esop	<i>Pilpăi</i>	12	12	30	30	
16 M	Plaut		13	13	31	31	
17 M	Terențiu	<i>Menandru</i>	14	14	—	1	
18 J	Fedru		15	15	2	2	
19 V	Juvenal		16	16	3	3	
20 S	Lucian		17	17	4	4	
21 D	ARISTOFAN -		18	18	5	5	
April							
22 L	Enius		19	19	6	6	
23 M	Lucrețiu		20	20	7	7	
24 M	Horatîu		21	21	8	8	
25 J	Tibul		22	22	9	9	
26 V	Ovid		23	23	10	10	
27 S	Lucanîu		24	24	11	11	
28 D	VIRGIL		25	25	12	12	

ARISTOTEL

19

Săptăm. zărilor	III-a LUNĂ FILOSOFIA ANTICĂ		St. occidental [Catholic]		Stil oriental [ortodox]	
	Feb.	An. bis.	Feb.	An. bis.	Feb.	An. bis.
1 L	Anaximandru		26	26	13	13
2 M	Anaximen		27	27	14	14
3 M	Heraclit		28	28	15	15
4 J	Anaxagora		—	1 29	16	16
5 V	Democrit	<i>Leucip</i>	2	1	17	17
6 S	Herodot		3	2	18	18
7 D	TALES		4	3	19	19
Mart						
8 L	Solon		5	4	20	20
9 M	Xenofon		6	5	21	21
10 M	Empedocle		7	6	22	22
11 J	Tucidid		8	7	23	23
12 V	Arhitas	<i>Filolaus</i>	9	8	24	24
13 S	Apollonius-din-Tyana		10	9	25	25
14 D	PITAGORA		11	10	26	26
Mart						
15 L	Aristip		12	11	27	27
16 M	Antistene		13	12	28	28
17 M	Zenon		14	13	—	1 29
18 J	Ciceron	<i>Pliniu cel tinăr</i>	15	14	2	1
19 V	Epictet	<i>Arrien</i>	16	15	3	2
20 S	Tacit		17	16	4	3
21 D	SOCRAT		18	17	5	4
Mart						
22 L	Xenocrat		19	18	6	5
23 M	Filon-din-Alexandria		20	19	7	6
24 M	Sf. Ioan Evanghelistu		21	20	8	7
25 J	Sf. Iustin	<i>Sf. Ireneu</i>	22	21	9	8
26 V	Sf. Clement-din-Alexandria		23	22	10	9
27 S	Origen	<i>Tertulian</i>	24	23	11	10
28 D	PLATON		25	24	12	11

Stil Po- zitivist	IV-a LUNĂ ȘTIINȚA ANTICĂ		St. occi- dental (Catolic)		Stil oriental (Ortodox)	
	Mart	An bis.	Mar'	An. bis.		
1 L	Teofrast		26	25	13	12
2 M	Herofil		27	26	14	13
3 M	Erasistrat		28	27	15	14
4 J	Celsiu		29	29	16	15
5 V	Galien		30	29	17	16
6 S	Avriceniu	<i>Avcrrhoēs</i>	31	30	18	17
7 D	HIPOCRAT		1	31	19	18
Iuldy						
8 L	Euclid		2	1	20	19
9 M	Aristeu		3	2	21	20
10 M	Teodosiu-din-Bilinia		4	3	22	21
11 J	Heron	<i>Ctesibius</i>	5	4	23	22
12 V	Pappus		6	5	24	23
13 S	Diofant		7	6	25	24
14 D	APOLLONIUS		8	7	26	25
August						
15 L	Eudoxiu	<i>Aratus</i>	9	8	27	26
16 M	Piteas	<i>Nearc</i>	10	9	28	27
17 M	Aristare	<i>Berosiu</i>	11	10	29	28
18 J	Eratostene	<i>Sosigen</i>	12	11	30	29
19 V	Ptolemeu		13	12	31	30
20 S	Albategnius	<i>Nassir-Eddin</i>	14	13	1	31
21 D	HIPPARC		15	14	2	1
Septembrie						
22 L	Varron		16	15	3	2
23 M	Columella		17	16	4	3
24 M	Vitruviu		18	17	5	4
25 J	Strabon		19	18	6	5
26 V	Frontin		20	19	7	6
27 S	Plutare		21	20	8	7
28 D	PLINIU-CEL-BATRIN		22	21	9	8

CEZAR

Stil Po- zitivist	V-a LUNĂ CIVILIZAȚIUNEA MILITARĂ		St. occi- dental (Catolic)		Stil oriental (Ortodox)	
			Apr.	An- bis.	Apr.	An- bis.
			1 L	Miljiade	23	22
2 M	Leonida	24	23	11	10	
3 M	Aristide	25	24	12	11	
4 J	Cimon	26	25	13	12	
5 V	Xenofon	27	26	14	13	
6 S	Focion	28	27	15	14	
7 D	TEMISTOCLE	29	23	16	15	
<hr/>						
8 L	Pêricle	30	29	17	16	
9 M	Filiip	—	1 30	18	17	
10 M	Demostene	2	-1	19	18	
11 J	Ptolemêu Lagus	3	2	20	19	
12 V	Filopoemen	4	3	21	20	
13 S	Polib	5	4	22	21	
14 D	ALEXANDRU	6	5	23	22	
<hr/>						
15 L	Junius Brutus	7	6	24	23	
16 M	Camil	8	7	26	24	
17 M	Fabricius	9	8	26	25	
18 J	Annibal	10	9	27	26	
19 V	Paul-Emil	11	10	28	27	
20 S	Marius	12	11	29	28	
21 D	SCIPION	13	12	30	29	
<hr/>						
22 L	August	14	13	—	1 30	
23 M	Vespasian	15	14	2	1	
24 M	Adrian	16	15	3	2	
25 J	Antonin	17	16	4	3	
26 V	Papinian	18	17	5	4	
27 S	Alexandru Severu	19	18	6	5	
28 D	TRAJAN	20	19	7	6	

*Epaminondas**Cincinnatus**Regulus**Grahii**Mecena**Titus**Nerva**Marcu-Aureliu**Ulpian**Actius*

Mai

Mai

SFÂNTU-PAVEL

Săptăm. Păzitivă	VI-a LUNĂ CREȘTINISMUL (CATOLICISMUL)		St. occidental (Catolic)		Stil oriental (Ortodox)	
			Mai	An. bis.	Mai	An. bis.
			L	Sfintu-Luca	<i>Sfintu-Iacob</i>	21
M	Sfintu-Cyprian		22	21	9	8
M	Sfintu-Atanase		23	22	10	9
J	Sfintu-Hieronim		24	23	11	10
V	Sfintu-Ambrozie		25	24	13	11
S	Sfinta-Monica		26	25	12	12
D	SFÎNTU-AUGUSTIN		27	26	14	13
<hr/>						
8 L	Constantin		28	27	15	14
9 M	Teodosie		29	28	16	15
10 M	Sfintu-Crisostom	<i>Sfintu-Vasile</i>	30	29	17	16
11 J	Sfinta-Pulheria	<i>Marcian</i>	31	30	18	17
12 V	Sfinta-Geneviève-din-Paris		1	31	19	18
13 S	Sfintu-Grigorie-cel-Mare		2	1	20	19
14 D	HILDEBRAND		3	2	21	20
<hr/>						
15 L	Sfintu-Benedict	<i>Sfintu-Anton</i>	4	3	22	21
16 M	Sfintu-Bonifaciu	<i>Sfintu-Austin</i>	5	4	23	22
11 M	Sfintu-Izidor-din-Sévilla	<i>Sfintu-Bruno</i>	6	5	24	23
18 J	Lanfranc	<i>Sfintu-Anselm</i>	7	6	25	24
19 V	Heloîsa	<i>Beatrice</i>	8	7	26	25
20 S	Arhitecții-evului-mediu	<i>Sfintu-Benezet</i>	9	8	27	26
21 D	SFÎNTU-BERNARD		10	9	28	27
<hr/>						
22 L	St-François-Xavier	<i>Ignatiu-de-Loyola</i>	11	10		
23 M	St-Charles Borromée	<i>Frédéric Borromée</i>	12	11	30	29
24 M	Sfinta-Tereza	<i>Sta-Caterina-din-Sienne</i>	13	12	31	30
25 J	Sfintu-Vincent-de-Paul	<i>L'abbé de l'Epée</i>	14	13	1	31
26 V	Bourdaloue	<i>Claude Fleury</i>	15	14	2	1
27 S	W. Penn	<i>G. Fox</i>	16	15	3	2
28 D	BOSSUET		17	16	4	3

CAROL-CEL-MARE

Stil Po- zitivist	VII-a LUNĂ CIVILIZAȚIUNEA FEODALA		St. oc- cidental (Catholic)		Stil oriental (Ortodox)	
			Tun.	An. bis.	Tun.	An. bis.
1 L	Teodoric-cel-Mare	18	17	5	4	
2 M	Pelaj	19	18	6	5	
3 M	Othon-cel-Mare <i>Henric Păsăraru</i>	20	19	7	6	
4 J	Sfintu-Henric	21	20	8	7	
5 V	Villiers <i>La Valette</i>	22	21	9	8	
6 S	Don Juan din Lepante <i>Jean Sobieski</i>	23	22	10	9	
7 D	ALFRED	24	23	11	10	
<hr/>						
8 L	Carol-Martel	25	24	12	11	
9 M	Cidul <i>Tancred</i>	26	25	13	12	
10 M	Ricard <i>Saladin</i>	27	26	14	13	
11 J	Jeanne-d'Arc <i>Marina</i>	28	27	15	14	
12 V	Albucher <i>Walter Raleigh</i>	29	28	16	15	
13 S	Bayard	30	29	17	16	
14 D	GODEFROI	—	30	18	17	
<hr/>						
15 L	Sfintu-Leon-cel-Mare <i>Leon al IV-lea</i>	2	1	19	18	
16 M	Gerbert <i>Petru Damian</i>	3	2	20	19	
17 M	Petru-Ermitu	4	3	21	20	
18 J	Suger <i>Sfintu-Eligiu</i>	5	4	22	21	
19 V	Alexandru al III-lea <i>Thomas Becket</i>	6	5	23	22	
20 S	St-François-d'Assise <i>Sfintu-Dominic</i>	7	6	24	23	
21 D	INOCENȚIU AL III-lea	8	7	25	24	
<hr/>						
22 I	Sfinta-Clotilda	9	8	26	25	
23 M	Sfinta-Batilda <i>Sta-Matilda-din-Toscana</i>	10	9	27	26	
24 M	St-Ștefan-din-Ungaria <i>Matias Corvin</i>	11	10	28	27	
25 J	Sfinta-Elisabeta-din-Ungaria	12	11	29	28	
26 V	Blanche de Castille	13	12	30	29	
27 S	St-Ferdinand al III-lea <i>Alfonz al X-lea</i>	14	13	1	30	
28 D	SFINTU LUDOVIC	15	14	2	1	

DANTE

Stil Po- zitivist	VIII-a LUNĂ EPOPEIA MODERNĂ		St. oeci- dental (Catholic)		Stil oriental (Ortodox)	
			Iul.	An. bis.	Iul.	An. bis.
			1 L	Trubadurii	16	15
2 M	Boccaciu <i>Chaucer</i>	17	16	4	3	
3 M	Rabelais <i>Swift</i>	18	17	5	4	
4 J	Cervantes	19	18	6	5	
5 V	La Fontaine <i>Robert Burns</i>	20	19	7	6	
6 S	Foé <i>Goldsmith</i>	21	20	8	7	
7 D	ARIOST	22	21	9	8	
<hr/>						
8 L	Léonard din Vinci <i>Tițian</i>	23	22	10	9	
9 M	Michel-Angelo <i>Paul Véronèse</i>	24	23	11	10	
10 M	Holbein <i>Rembrandt</i>	25	24	12	11	
11 J	Poussin <i>Lesueur</i>	26	25	13	12	
12 V	Velasquez <i>Murillo</i>	27	26	14	13	
13 S	Téniers <i>Rubens</i>	28	27	15	14	
14 D	RAPHAEL	29	28	16	15	
<hr/>						
15 L	Froissart <i>Joinville</i>	30	29	17	16	
16 M	Camoens <i>Spencer</i>	31	30	18	17	
17 M	Romanștii spanioli	1	31	19	18	
18 J	Châteaubriand	2	1	20	19	
19 V	Waller-Scott <i>Fen. Cooper</i>	3	2	21	20	
20 S	Manzoni	4	3	22	21	
21 D	TASSO	5	4	23	22	
<hr/>						
22 L	Petrarca	6	5	24	23	
23 M	Tomas A' Kempis <i>Lud. din Grenada și Bunyan</i>	7	6	25	24	
24 M	Madame de Lafayette <i>Madame de Staël</i>	8	7	26	25	
25 J	Fénelon <i>Sf-François-de-Sales</i>	9	8	27	27	
26 V	Klopstock <i>Gessner</i>	10	9	28	26	
27 S	Byron <i>Elisa Mercœur și Shelley</i>	11	10	29	28	
28 D	MILTON	12	11	30	29	

GUTENBERG

Săptăm. Po- zitivă	IX-a LUNĂ INDUSTRIA MODERNĂ		St. occi- dental [Catolic]		Stil oriental [Ortodox]	
			Aug.	An. bis.	Iulii	An. bis.
			1 L	Marco-Polo	<i>Chardin</i>	13
2 M	Jacques Coeur	<i>Gresham</i>	14	13	—	31
3 M	Gama	<i>Magellan</i>	15	14	2	1
4 J	Neper	<i>Briggs</i>	16	15	3	2
5 V	Lacaille	<i>Delambre</i>	17	16	4	3
6 S	Cook	<i>Tasman</i>	18	17	5	4
7 D	COLOMB		19	18	6	5
August						
8 E	Benvenuto Cellini		20	19	7	6
9 M	Amontons	<i>Wheatstone</i>	21	20	8	7
10 M	Harrison	<i>Pierre Leroy</i>	22	21	9	8
11 J	Dollond	<i>Graham</i>	23	22	10	9
12 V	Arkwright	<i>Jacquart</i>	24	23	11	10
13 S	Conté		25	24	12	11
14 D	VAUCANSON		26	25	13	12
Septembrie						
15 L	Stévin	<i>Torricelli</i>	27	26	14	13
16 M	Mariotte	<i>Boyle</i>	28	27	15	14
17 M	Papin	<i>Worcester</i>	29	28	16	15
18 J	Black		30	29	17	16
19 V	Jouffroy	<i>Fulton</i>	31	30	18	17
20 S	Dalton	<i>Thilorier</i>	—	1	31	19
21 D	WATT		2	1	20	19
Septembrie						
22 L	Bernard de Palissy		3	2	21	20
23 M	Guglielmini	<i>Riquet</i>	4	3	22	21
24 M	Buhamel (du Monceau)	<i>Bourgelat</i>	4	4	23	22
25 J	Saussure	<i>Bouguer</i>	6	5	24	23
26 V	Coulomb	<i>Borda</i>	7	6	25	24
27 S	Carnot	<i>Vauban</i>	8	7	26	25
28 D	MONTGOLFIER		9	8	27	26

SHAKESPEARE

Stil Po- zitivist	X-a LUNĂ DRAMA MODERNĂ		St. oec- (dental Catholic)		Stil oriental (Ortodox)	
			Sept.	An. bis.	Aug.	An. bis.
1 E	Lope de Vega	<i>Montalvan</i>	10	9	28	27
2 M	Moreno	<i>Guillen de Castro</i>	11	10	29	28
3 M	Rojas	<i>Guevara</i>	12	11	30	29
4 J	Otway		13	12	31	30
5 V	Lessing		14	13	1	31
6 S	Goethe		15	14	2	1
7 D	CALDERON		16	15	3	2
-----						
8 L	Tirso		17	16	4	3
9 M	Vondel		18	17	5	4
10 M	Racine		19	18	6	5
11 J	Voltaire		20	19	7	6
12 V	Metastasio	<i>Alfieri</i>	21	20	8	7
13 S	Schiller		22	21	9	8
14 D	CORNEILLE		23	22	10	9
-----						
15 L	Alarcon		24	23	11	10
16 M	Madame de Motteville	<i>Madame Roland</i>	25	24	12	11
17 M	Madame de Sévigné	<i>Lady Montague</i>	26	25	13	12
18 J	Lesage	<i>Sterne</i>	27	26	14	13
19 V	Madame de Staal	<i>Miss Edgeworth</i>	28	27	15	14
20 S	Fielding	<i>Richardson</i>	29	28	16	15
21 D	MOLIERE		30	29	17	16
-----						
22 L	Pergolèse	<i>Palestrina</i>	--	1	30	18
23 M	Sacchini	<i>Gretry</i>		2	1	19
24 M	Gluck	<i>Lully</i>		3	2	20
25 J	Beethoven	<i>Haendel</i>		4	3	21
26 V	Rossini	<i>Weber</i>		5	3	22
27 S	Bellini	<i>Donizetti</i>		6	5	23
28 D	MOZART			7	6	24

DESCARTES

27

Stil Po- zitivist	XI-a LUNĂ FILOSOFIA MODERNĂ		St. oeci- dental (Catoice)		Stil oriental [ortodox]		
			Oct.	An. bis.	Sept.	An. bis.	
			1 L	Albert-ael-Mare	<i>Jean de Salisbury</i>	8	7
2 M	Roger Bacon	<i>Ruimond Lulle</i>	9	8	26	25	
3 M	Sfintu-Bonaventura	<i>Joachim</i>	10	9	27	26	
4 J	Ramus	<i>Cardinalul de Cusa</i>	11	10	28	27	
5 V	Montaigne	<i>Erasm</i>	12	11	29	28	
6 S	Campanella	<i>Morus</i>	13	12	30	29	
7 D	SFINTU-THOMAS-D'AQUIN		15	13	—	1 30	
-----							
8 L	Hobbes	<i>Spinoza</i>	15	14	Octombrie	2	1
9 M	Pascal	<i>Giordano Bruno</i>	16	15		3	2
10 M	Locke	<i>Mallebranche</i>	17	16		4	3
11 J	Vauvenargues	<i>Madame de Lambert</i>	18	17		5	4
12 V	Diderot	<i>Duclos</i>	19	18		6	5
13 S	Cabanis	<i>Georges Leroy</i>	20	19		7	6
14 D	CANCELARUL BACON		21	20		8	7
-----							
15 L	Grotius	<i>Cujas</i>	22	21	9	8	
16 M	Fontenelle	<i>Maupertuis</i>	23	22	10	9	
17 M	Vico	<i>Herder</i>	24	23	11	10	
18 J	Fréret	<i>Winckelmann</i>	25	24	12	11	
19 V	Montesquieu	<i>d'Aguesseau</i>	26	25	13	12	
20 S	Buffon	<i>Oken</i>	27	26	14	13	
21 D	LEIBNITZ		28	27	15	14	
-----							
22 L	Robertson	<i>Gibbon</i>	29	28	16	15	
23 M	Adam Smith	<i>Dunoyer</i>	30	29	17	16	
24 M	Kant	<i>Fichte</i>	31	30	18	17	
25 J	Condorcet	<i>Ferguson</i>	—	1 31	19	18	
26 V	Joseph de Maistre	<i>Bonald</i>	2	1	20	19	
27 S	Hegel	<i>Sophie Germain</i>	3	2	21	20	
28 D	HUME		4	3	22	21	
			Noem.				

FREDERIC

Stil Po- zitivist	XII-a LUNĂ POLITICA MODERNĂ		St. oecid- dental (Catholic)		Stil oriental (ortodox)	
			Noe.	An. bis.	Oct.	An. bis.
					Noimbre	
1 L	Marie de Molina	5	4	23	22	
M	Côme de Médecis cel Bătrin	6	5	24	23	
M	Philippe de Comines <i>Guicciardini</i>	7	6	25	24	
4 J	Izabela din Castilia	8	7	26	25	
5 V	Carol-Quintu <i>Sixt-Quintu</i>	9	8	27	26	
5 S	Henric al IV-lea	10	9	28	27	
7 D	LUDOVIC AL XI-lea	11	10	29	28	
<hr/>						
8 L	L'Hôpital	12	11	30	29	
9 M	Barneveldt	13	12	31	30	
10 M	Gustave-Adolphe	14	13	1	31	
11 J	De Witt	15	14	2	1	
12 V	Ruyter	16	15	3	2	
13 S	Vilhelm al III-lea	17	16	4	3	
14 D	VILHELM TACITURNUL	18	17	5	4	
<hr/>						
15 L	Ximcnès	19	18	6	5	
16 M	Sully <i>Oxenstiern</i>	20	19	7	6	
17 M	Mazarin <i>Walpole</i>	21	20	8	7	
18 J	Colbert <i>Ludovic al XIV-lea</i>	22	21	9	8	
19 V	D'Aranda	23	22	10	9	
20 S	Turgot <i>Campananes</i>	24	23	11	10	
21 D	RICHELIEU	25	24	12	11	
<hr/>						
22 L	Sidney <i>Lambert</i>	26	25	13	12	
23 M	Franklin <i>Hampden</i>	27	26	14	12	
24 M	Washington <i>Kosciusko</i>	28	27	15	14	
25 J	Jefferson <i>Madison</i>	29	28	16	15	
26 V	Bivolăr <i>Toussaint-Louverture</i>	30	29	17	16	
27 S	Francia	1	30	18	17	
28 D	CROMWELL	2	1	19	18	

BICHAT

Stil Po- zitiv	XIII-a LUNĂ SFINȚA MODERNĂ		St. occi- dental [Catholic]		Stil oriental [ortodox]	
			Dec.	An. bis.	Noe.	An. bis.
			1 L	Copernic	<i>Tycho-Erahé</i>	3
2 M	Kepler	<i>Halley</i>	4	3	21	20
3 M	Huyghens	<i>Varignon</i>	5	4	22	21
4 J	Jacques Bernoulli	<i>Jean Bernouilli</i>	6	5	23	22
5 V	Bradley	<i>Roëmer</i>	7	6	24	23
6 S	Volta	<i>Sauneur</i>	8	7	25	24
7 D	GALILEU		9	8	26	25
<hr/>						
8 L	Viète	<i>Harriot</i>	10	9	27	26
9 M	Wallis	<i>Fermat</i>	11	10	28	27
11 M	Clairaut	<i>Poinsot</i>	12	11	29	28
12 J	Euler	<i>Monge</i>	13	12	30	29
13 V	D'Alembert	<i>Daniel Bernouilli</i>	14	13	1	30
14 S	Lagrange	<i>Joseph Fourier</i>	15	14	2	1
15 D	NEWTON		16	15	3	2
<hr/>						
15 L	Bergmanh	<i>Scheele</i>	17	16	4	3
16 M	Priestley	<i>Davy</i>	18	17	5	4
17 M	Cavendish		19	18	6	5
18 J	Guyton-Morveau	<i>Geoffroy</i>	20	19	7	6
19 V	Berthollet		21	20	8	7
20 S	Berzelius	<i>Ritter</i>	22	21	9	8
21 D	LAVOISIER		23	22	10	9
<hr/>						
22 L	Harvey	<i>Ch. Bell</i>	24	23	11	10
23 M	Boërhaave	<i>Stahl et Barthez</i>	25	24	12	11
24 M	Linné	<i>Bernard de Jussieu</i>	26	25	13	12
25 J	Haller	<i>Vicq-d'Azgr</i>	27	26	14	13
26 V	Lamarck	<i>Blainville</i>	28	27	15	14
27 S	Broussais	<i>Morgagni</i>	29	28	16	15
28 D	GALL.		30	29	17	16
Zicom	<i>Serbătoarca generală a morșilor</i>		31	30	18	17
Zi ble.	<i>Serbătoarca generală a femeilor sfinte.</i>		31	31	18	18

Cultul abstract al Umanității

În vederea „idealizării sistematice a sociabilității finale“ Auguste Comte a conceput încă consacrarea lunilor pozitiviste, și cu ele implicit și a săptămînilor respective, conceptelor care denotă: I. *legăturile fundamentale* ale genului uman, denumind și idealizînd succesiv și respectiv: 1-a lună, **umanitatea**; a 2-a, **căsătoria**; a 3-a, **paternitatea**; a 4-a, **filiațiunea**; a 5-a, **fraternitatea**; a 6-a, **domesticitatea** (servitoria, ucenicia); II. *stările pregătitoare* ale civilizațiunii, denumind și idealizînd succesiv și respectiv: a 7-a lună, **fetișismul**; a 8-a, **politeismul**; a 9-a, **monoteismul**; și III. *funcțiunile normale* ale sociabilității, denumind și idealizînd succesiv și respectiv: a 10-a lună, **femeia** sau providența morală; a 11-a, **sacerdoțiul** sau providența intelectuală; a 12-a, **patriciatul** sau providența materială; și a 13-a, **proletariatul** sau providența generală.

Și spre a complecta aceste succinate indicațiuni cari vădese și mai mult neasemuita valoare a operei lui Auguste Comte, dăm aici formula pe care filosoful și istoricianul englez Richard Congreve, propoveditorul pozitivismului în Anglia, o recita în toți anii în adunarea pozitivistă de 1 ianuar, pentru serbătoarea Umanității, și cu care își preceda cuvîntarea ce-o rostea la aceea solemnitate. Pierre Laffitte, urmașul lui Auguste Comte, adoptase și el formula aceasta și o întrebuința în fiecare an cu acelaș prilej. Iat-o:

„Cu toate centrele în cari s'a dezvoltat credința noastră, și, mai ales, cu centrul nostru general, care-i la Paris; cu toți co-religionarii noștri rezleți; cu credincioșii tuturor celorlalte diverse religii sau credințe, monoteiste, politeiste sau fetișiste, toate deosebiri secundare fiind subordonate caracterului comun și fundamental al existenței legăturii religioase; cu întreaga rasă umană, și cu Omul, în ori-ce loc s'ar găsi și ori-care i-ar fi condițiunea, toate celelalte deosebiri fiind de asemenea subordonate caracterului comun de umanitate; cu rasele animale cari au fost, în îndelunga silință a Omului de-a se înălța pe el însuș, tovarășii noștri și ajutoarele noastre, precum sînt și astăzi! să fim, în această circumstanță, în această serbătoare a Umanității, într'o simpatie reală!

„Și nu numai cu contemporanii noștri trebuie să ne punem în comunicare, ei și, ba chiar mai mult, cu acea parte precumpănitoare a speciilor noastre care reprezintă Trecutul. Trebuie să ne aducem aminte cu recunoștință de serviciile tuturor acelor generațiuni din munca cărora am moștenit, și să năzuim să o transmitem, mai crescută, urmașilor noștri. Să recunoaștem puterea celor Morți.

„Trebuie să fim de asemenea plini de grațitudine către obirșia noastră comună, Pămîntul, această planetă care-i sălașul nostru; precum și către tot ce alcătuiește sistemul nostru solar, Lumea noastră, și să nu despărțim de toc această comemorare de acea a Mediului în care acest sistem se mișcă, a Spațiului, care a fost totdeauna alit de propice Omului și care trebuie să-i aducă încă servicii mai mari, printr'o mai inteligentă accepțiune: căci el devine sediul convenit al abstracțiunii, al legilor superioare a căror totalitate fixază soarta Omului și cari trebuie să fie introduse în toate concepțiunile noastre mintale și morale.

„De la Prezent și de la Trecut, noi trebuie să ne îndreptăm simpatiile noastre spre Viitor, spre generațiunile viitoare cari, mai fericite, ne vor urma pe Pământ; fiinșelor trebuie să ne preocupe mereu, dacă vrem să întărim concepțiunea Umanității, așa cum ne-a fost revelată de Intemeietorul Religiei noastre, consacrindu-i deplin continuitatea ce-o caracterizează atât de nobil.

„Amintirea celui mai mare slujitor al ei, Auguste Comte, își are locul legitim în cea mai mare serbătoare a Umanității, consacrată cu deosebire memoriei tuturor acelor cari au slujit-o, fie cunoscute ori fie rămase necunoscute, și comemorării tuturor rezultatelor ce dinșii le-au dobândit și prin cari supraviețuiesc.

„O! cel mai înțelept și mai nobil dintre Maeștri! fie ca toți ce ne zicem discipolii tăi, însufleșiți de pilda ta, susținuți de doctrina ta, călăuziți de teoriile tale, să învingem stăvilele ce nepăsarea sau ostilitatea ni le aruncă în cale; fie ca, în aceste vremi tulburi, să nu ne lăsăm copleșiți de siguranța de-a nu capata nici-o răsplată, nici aprizi de neizbinda silințelor noastre, și, într'un spirit de supunere și de respect, să urmărim marea operă căreia tu i-ai consacrat viața-ți, opera regenerării umane.”

Acest calendar are menirea să trezească interesul ori-cui pentru valoroasa și vasta creațiune filosofico-științifică cunoscută supt denumirea de *pozitivism*.

Trăgîndu-și vițele din filosofia greacă, stimulat de a-vîntul Renașterii, alimentat de vestiți cugetători, învățați și filosofi, ca Bacon, Descartes, Leibniz, Hume, Diderot, Kant, Condoreet ș. a., pozitivismul și-a găsit cea mai înaltă expresiune în opera lui Auguste Comte și a discipolului și urmașului său Pierre Laffitte.

Pînă să înceapă a se traduce și produce și în romînește lucrări pozitivistice, indicăm pentru studiu persoanelor cari știu franțuzește următoarele opere:

AUGUSTE COMTE.

Cours de philosophie positive, 6 volume, la Sociéte positiviste, rue Antoine Dubois, 2. Paris, 24 franci; sau la librăria Schleicher, Paris, 12 franci.

Aceiaș operă rezumată în 4 volume de Emile Rigolage, în editura E. Flammarion, Paris, 3 fr. 80.

Discours sur l'esprit positif, 1 volum, la Sociéte positiviste, 1 fr. 50; sau la Schleicher, 1 fr.

Système de politique positive, 4 volume, la Sociéte positiviste, 16 franci.

Catéchisme positiviste, 1 volum, la Sociéte positiviste, 3 franci.

PIERRE LAFFITTE.

Cours de philosophie première, 2 volume, la Sociéte positiviste, 13 fr. 50.

Dr. ROBINET.

L'oeuvre et la vie d'Auguste Comte, 1 v. la Sociéte positiviste, 10 franci.

La philosophie positive, 1 volum în „Bib. thèque utile”, Paris, 60 bani.